

USPOSTAVA I RAZVOJ MREŽE PODRŠKE U TRETMANU KOCKANJEM UZROKOVANIH POREMEĆAJA I PROBLEMA

Doc. dr. sc. Zoran Zoričić

KLINIČKA BOLNICA
"SESTRE MILOSRDNICE"

Kockanje i vrste kockanja

- Skup raznovrsnih igara, ponašanja i aktivnosti usmjerenih na veći materijalni dobitak kroz igru na sreću
- Društveno kockanje: oblik igre koji služi isključivo za razonodu i zabavu u slobodnom vremenu, uz simboličan ulog i limitiran gubitak ili dobitak.
- Ozbiljno društveno kockanje: kockari pronalaze u hazardnim igrama osnovni oblik zabave, sve slobodno vrijeme provode u kockanju. Drže se unaprijed određenih eventualnih gubitaka
- Problematično kockanje: način kockanja koji okupira najveći dio slobodnog vremena, uz nekontrolirani ulog, nemogućnost limitiranja dobitka ili gubitka te kompulzivnu želju za povratom izgubljenog uloga

Vrste kockanja

- Patološko kockanje: kompulzivna potreba kockanja bez ikakvog limita i kontrole, na štetu većine ostalih životnih aktivnosti
- Profesionalni kockari: kocka kao zanat i glavni izvor prihoda. Uglavnom sačuvana kontrola nad visinom dobivenog ili izgubljenog, povremeno igra na sve ili ništa, u slučaju gubitaka znaju varati
- Kriminalni kockari (varalice): u osnovi osobe s disocijalnim poremećajem osobnosti. Ne investiraju ponovno u igru na kocki dobivene svote novca

U Međunarodnoj klasifikaciji bolesti ICD-X (**F63.0**) i DSM-IV TR (**312.3**),
Patološko kockanje je kao jedna od šest kategorija svrstano u poglavlje
"Poremećaji kontrole poriva"

- Pojam su opisivali Kraepelin i Bleuler kao "gambling mania", poremećaj koji uključuje panični, ADHD (attention-deficit hyperactivity disorder) i različite varijacije poremećaja kontrole impulsa.
- U današnje doba, sve veća dostupnost "igara na sreću", uključujući internet, masovnost i prihvaćanje kockanja kao legalnog obrta, dovela je do **učestalijeg pojavljivanja i patološkog kockanja**, koje je od 1980.g. uvršteno u Međunarodnu klasifikaciju bolesti.

MKB-10

- Z 72.6 - Kockanje i klađenje koje proizlazi iz načina života
- Patološka sklonost kockanju definirana kao poremećaj nagona i navika koje se kompulzivno i opetovano ponavljaju okupirajući cijelo biće na štetu radnih, materijalnih, obiteljskih, zdravstvenih i etičkih vrijednosti

Etiologija

- **Etiologija patološkog kockanja se istražuje.**
- Kod nekih poremećaja kontrole poriva, npr. kod intermitentnog eksplozivnog poremećaja, mogu se naći **nenormalnosti na elektroencefalogramu (EEG-u)**, miješana cerebralna dominacija ili "meki" neurološki znakovi.
- **Treba učiniti CT- scan mozga i EEG**, zbog isključenja ozljeda glave, eventualnog postojanja moždane abnormalnosti ili epilepsije temporalnog režnja.
- **Treba isključiti manične epizode u prošlosti,**
- **Endokrine poremećaje,**
- **Anamneza ovisnosti.** Alkohol kod bolesnika s poremećajem kontrole poriva smanjuje mogućnost nadziranja poriva (dezinhibicija).

Utvrđeno je da su obiteljska sklonost kockanju i ovisnost o alkoholu češći među roditeljima osoba s patološkim kockanjem nego u općoj populaciji.
- **Vjerojatan je neurobiološki uzrok, vezan oko serotoninergičkog i noradrenergičkog receptorskog sustava (ili hipo ili hipersenzitivnost).**
- **Psihodinamski**, realizacija kockarskog poriva u vezi je s potrebom za izražavanjem seksualnih i agresivnih nagona. Kockanje je često u vezi s depresijom koja je u podlozi i koja predstavlja **nesvjesnu potrebu za gubljenjem ili doživljavanjem kazne za nesvjesni osjećaj krivnje. Narcističke grandiozne i onipotentne fantazije** vode vjerovanju da se može kontrolirati događanja i predvidjeti ishode.
- **Behavior** teorije vide kockanje kao maladaptivno ponašanje.
- **Kognitivne** hipoteze su usmjerene na brojne greške percepcije koje remete lokus kontrole.

Epidemiologija u RH

- Patološki kockari 50 000 (>1% st.)
- Problemski kockari 230 000 (5% st.)
- Povremeno kockanje oko 50% populacije

Epidemiologija u RH

- Trend porasta problema povezanih s kockanjem
- 2006: 23 casina, 183 automat kluba, 13 kladioničkih društava, jedna lutrijska organizacija
- 3484 uplatna mjesta
- Ukupna uplata 10.390.722.874,00 kune

Epidemiologija u RH

Zaposlenost u industriji kocke:

- Ukupno 7732 osobe
- Kladionice 3734
- Automat klubovi 1754
- Casina 912
- HL 1332

Epidemiologija u RH

- Kladionice dominantno muškarci 15-50 g.
- Automat klubovi muškarci i žene 17-50 g. (nešto stariji u odnosu na kladionice)
- Casino 35-55 g. (dominantno muškarci)
- Državna lutrija-muškarci više najveći postotak žena svih dobi
- Divlja klađenja (ulične utrke, borbe životinja)-isključivo mlađi muškarci
- Muškarci žene 3 : 1

Epidemiologija u RH

- 2006-Svjetsko nogometno prvenstvo-412,6 miliona kuna uplata
- 40 miliona kuna godišnje uplata u proračun samo od kasina

Terminologija

- Hazard – slijepa sudbina, prilika, slučaj, sreća
- Hazard, azard, azart – uzvedenica iz arapske riječi az-zahr-igra kockom
- Rizik – špekuliranje na povoljan ishod događaja, dovođenje u opasnost samog sebe

Iz povijesti kocke

- 2300 g. p.n.e. artefakti kockanja s područja Kine (vei-čei), potom Indije
- 1500 g. p.n.e. set željeznih kocki iz Tebe
- Specifični zapisi o kocki nađeni u Keopsovoj piramidi
- Zabrana kockanja u starogrčkoj civilizaciji
- Rimljani nasljeđuju strast za kockom od Etruščana
- Omiljena zabava rimskih careva (August, Domicijan, Hegioglab, Kaligula, Klaudije, Neron)
- Car Justinijan-zabrana kockanja pod utjecajem ranog kršćanstva

Iz povijesti kocke

- Kockari: Marco Polo, Đingis Khan,
- 1020. Olaf od Norveške versus Olaf od Švedske (7. na kocki)
- 14. stoljeće-Henrik VIII-vojnici mi troše novac češće kockajući nego radeći i trenirajući
- Srednjevjekovna Firenza-prvi razvijeni pojavni oblik robne lutrije, gdje se prvi put spominje i ime loto
- XVI stoljeće-Francuska-termin lutrija
- XVII st.-pravna regulativa i sistematizacija ove djelatnosti (normativno i pravosudno) u evropskim zemljama
- Cilj organiziranja je popunjavanje državne blagajne
- 1539.-Pariz-organizirana prva državna lutrija, potom Ninozemska , Engleska 1769.
- Ideja o black-jacku i pokeru s papirnatim novcem u Koni oko 900. g. po Kristu evoluiru u karte koje u Europu donosi Car Mameluk
- Prve karte nisu bojane ljudskim likovima, već dizajnom koji podsjeća na muslimanske tepihe
- Oko 1500. godine uvodi se prvi ženski lik:kraljica
- French pak poslužio kao prototip za današnje 52 karte

Iz povijesti kocke

- XIX st.- kockanje kao globalni fenomen
- Dvije odrednice suvremenog kockanja: institucionalizacija i industrijalizacija
- Zakon o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (Narodne Novine, br. 83, 2002) razlikuje: lutrijske igre, igre u casinima, kladioničke igre i igre na sreću na automatima

Kršćanski pogled na kocku

- Stari zavjet: kocka se spominje na 15 mjesta, u Novom zavjetu na 7
- Biblija konkretno ne osuđuje kockanje, klađenje ili lutriju
- Biblija upozorava da se držimo dalje od ljubavi prema NOVČU (1 Timoteju 6:6-12, Hebrejima 13:5)
- Pismo isto ohrabruje da se držimo dalje od pokušaja “brzog bogaćenja” (Izreke 13.11; 23:5, Propovjednik 5:10)

Kršćanski pogled na kocku

- Kockanje, ukoliko se radi ponekad i umjereno jest traćenje novca, ali ne nužno i “zlo”
- Bog zapovijeda da kocka odredi dijelove zemlje za različita plemena (Jošua 26:55-56, 33-54, 34-13)
- Nehemija je bacao kocke da odredi tko će živjeti unutar zidova Jerusalema (Nehemija 11-1)
- Rimski su vojnici bacali kocke kako bi podijelili odjeću Isusa Krista nakon razapinjanja (Psalm 22.19)
- “Ždrijeb se baca u krilo, ali je od Gospodina sve što izlazi (Izreke 16:33)

Kršćanski pogled na kocku

- Stari zavjet ne odbacuje novac kao zlo, već govori o zabrani neetičkog prisvajanja i uporane novca
- Novi zavjet naglašava duhovni aspekt novca
- Sveto pismo , općenito, ne osuđuje novac niti bogatstvo, niti iznosi da Bog mrzi bogate

(Cerovac, "Religije i novac", 2004: 218-219)

Kršćanski pogled na kocku

- Izgradnja i odgoj unutar obitelji imaju svoje moćne neprijatelje: nezdravi odnosi unutar obitelji, međusobno nepoštivanje, bračna nevjera, različite ovisnosti, posebno droga, alkohol i kocka, loši rodbinski odnosi, individualizam i zabava koja isključuje druge, nezaposlenost, lijenost, psovka, neprimjereni filmovi...

(Božićno pismo Nadbiskupa zagrebačkog kardinala Josipa Bozanića vjernicima 2006.)

On line kockanje

- Prema Global Betting & Gaming Consultants samo sportsko klađenje preko Interneta je biznis u europskoj od 16.6 milijardi dolara s tendencijom porasta 10% godišnje
- USA 80 milijardi dolara godišnje promet
- Osnivanje i servisiranje sajta-kršenje federalnog zakona- registracija Antigva, Belize, Costarica
- Dresdner Kleinwort Wasserstein procjenjuje porast klasičnog kockanja na Webu 22% godišnje, dok kockanje u živo raste 4.3%
- Pokerpuls.com- svakog se dana uloži 200 miliona dolara na online pokeru(godišnji prihod organizatora premašuje 1,4 milijarde dolara)

Online kockanje

- Zbog poreznih zakona obećana zemlja za online kockanje je Velika Britanija
- Liberalizacija zakonodavstva i u SAD
- WTO presuda protiv Amerike-omogućila uporabu kreditnih kartica u kasinima, ali ih zabranjuje kod Internet kockanja
- ParadisePoker.com procjenjuje da bi im trebalo 900 fizičkih kazina da odrade dnevni promet online kockanja

Ukupna godišnja potrošnja na kockanje (u milijunima eura)

Godišnja potrošnja na kockanje po glavi stanovnika (u eurima)

Bruto društveni proizvod (u eurima po glavi stanovnika)

Komorbiditet je pravilo, a ne izuzetak

- Bolesti ovisnosti (25-63%):
duhan 60-85%, ostala sredstva 40%,
alkohol 45-55%.
(4-10 puta češće nego u općoj populaciji).
- Depresija 70-80% (bolnički), 50-60% (vanjski pac.)
1/3 bliskih rođaka ima poremećaje
raspoloženja.
- Hiperaktivni poremećaj i poremećaj pažnje (ADHD. Attention Deficit Hyperactivity Disorder) (30%),
2-3 puta češće nego u općoj
populaciji
- Anksiozni poremećaji (10-35%). OKP, Soc. fobija.
- Poremećaji osobnosti (20-90%)
Antisocijalni por. os. (14%).

Black D.W., Moyer T.B.A., 1998

Kockanje kao socijalno-patološka pojava

- Djelatnost gdje se ne stvaraju nove vrijednosti, novi proizvodi i dobra, već se najčešće mijenja vlasništvo nad vrijednostima
- Djelatnost kojom se često bave nedovoljno socijalno adaptirane osobe, asocijalne ili antisocijalne osobe, psihički i emocionalno nezreli pojedinci
- Pogodno okruženje za nastanak i razvoj kriminaliteta

Forenzičko značenje

- Većina patoloških kockara (od 70-80%) počini kazneno djelo tijekom bolesti, koje je izravno vezano uz kockanje.
- Ta je populacija esencijalno **ne** nasilna i okreće se kriminalu u fazi očaja izazvanog prekomjernim gubicima i posljedicama.
- “Vještačenjem je potrebno utvrditi je li s obzirom na duševno stanje okrivljenika, a osobito njegove sklonosti hazardnim igrama (ovisnosti), u vrijeme počinjenja djela njegova ubrojivost bila smanjena ili isključena.”
- Dakle, utjecaj tog poremećaja na ubrojivost, odnosno na intelektualne i voljne funkcije ispitanika u trenutku djela.

Najčešće pitanje

- Stil života, bolest, socijalni poremećaj ili moralno poniranje?
- U početku stil života, zabava, inicijacija u svijet odraslih, ventil, antidepresiv ili anksiolitik.
- U fazi problemskog i patološkog kockanja ovisnost, odnosno bolest.

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

- Primarna prevencija
- Sekundarna prevencija
- Tercijarna prevencija

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

Primarna prevencija

- kroz kontinuiranu i stručnu edukaciju društva o uporabi tzv. «odgovornog» kockanja, te što ranijeg prepoznavanja i intervencija kod problemskog kockanja, posebice mladih ljudi kroz školske programe
- Edukacija edukatora (prosvjetnih djelatnika)
- Savjetovališta i kratke intervencije
- Uloženo-dobiveno: daleko najisplativiji model

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

- **Sekundarna prevencija**
- Županijski centri za bolesti ovisnosti
- Odjeli parcijalne hospitalizacije:
 1. Dnevne bolnice
 2. Vikend bolnice (obiteljsko liječenje uz rad)
 3. Ambulantno liječenje i praćenje (12 i više mjeseci)
 4. Grupna obiteljska terapija (3-12 mjeseci)
 5. Konzilijarno liječenje i savjetovanje

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

Farmakoterapija kao podloga za psihoterapiju

1. antidepresivi (escitalopram, fluvoxamin, sertralin, paroksetin, i drugi SIPSS-i)
2. stabilizatori raspoloženja (lithium carbonate, karbamazepin, lamotrigin, valproat)
3. opijatni antagonista (Naltrexone)
4. anksiolitici (alprazolam, diazepan, oksazepan)
5. antipsihotici (olanzapin, risperidon, quetiapin, klozapin)
6. topiramamat (impulzivnost)

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

- Psihoterapija
- Cilj liječenja je postići trajnu apstinenciju od kockanja i promijeniti način života, održavati trajnu apstinenciju i prihvatiti nov način života
- Realitetna terapija i kognitivno-bihevioralna terapija
- uključivanje obitelji u liječenje
- stvaranje tkzv. «mreže podrške»
- proraditi na eliminaciji pasivnosti pacijenta tijekom liječenja
- konfrontacija s realitetom (gubitak posla, prisutnost zdravstvenih poteškoća, obiteljski problemi-rastava)

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

Cilj - potaknuti unutrašnju, skrivenu motivaciju, apelirajući na pacijentovu odgovornost koja će utjecati na pokretanje promjena

- **kognitivno bihevioralni pristup u tretmanu ovisnosti o igrama na sreću, temelji se na pretpostavci da je ovisnost uglavnom naučeno ponašanje, te se liječenjem i apstinencijom vrši izmjena slabo adaptivnog ponašanja tijekom kockanja boljim i prihvatljivim modelom ponašanja**
- **socijalno učenje**
- **socijalne vještine (vještine rješavanja problema, vježbe opuštanja, učenje kontrole bijesa)**

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

Individualna psihoterapija

- rješavanje ambivalentnosti pri odluci o liječenju
- rješavanje niza emocionalnih kriza i otpora

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

Grupna terapija

- metoda izbora u liječenju
- fenomen zrcala
- socijalizacija
- grupa kao podrška
- grupa kao kondenzator
- princip «ovdje i sada»
- struktura rada u srednjoj grupi (10-15 čl.)
- terapijska zajednica

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

Cognitive Behavioral Therapy (CBT)

- **Restrukturirati specifične kognitivne distorzije** (
- **Razumijevanje pogrešnih vjerovanja i zabluda** (npr. “iluzija kontrole”, “the gambler’s fallacy” “kockanje će sve srediti”...)
- **Postati svjestan netočne percepcije i očekivanja**, npr. •kognitivna korekcija netočne percepcije npr. “Ja sam dobitnik”.
- **Individualna kontrola stimulusa** kojom se traže putovi za izbjegavanje situacija velikog rizika za kockanje.
- **Averzivni tretman, izlaganje i preventivni odgovor** : Kockar se izlaže situacijama vezanim uz kockanje, i prevenira se djelovanje.
- **Sistematska imaginarna desenzitizacija** : Nakon indukcije u relaksaciju, zamišljaju se scene u kojima je izložen porastu očekivanja koja bi dovela do kockanja.

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

Konzilijarno liječenje-savjetovanje

- Dijagnostički postupci
- Postavljanje pouzdane dijagnoze
- Planiranje liječenja
- Prijedlog modela liječenja
- Dogovor o početku liječenja

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

Metode kratke intervencije

- Stvaranje uvida u problem pacijentove ovisnosti o kocki
- Kraća edukacija o problemima povezanim s problemskim i patološkim kockanjem
- Davanje informacije o načinu “sve ili ništa”
- Postavljanje kratkoročnih ciljeva (dugoročni najčešće beskorisni)

Sustavan model tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom

Tercijarna prevencija

- Grupe samopomoći i uzajamne pomoći
- Klubovi ovisnika o kocki (po uzoru na KLA stručni djelatnik u klubu, obiteljski pristup, fokus na tretmanu ovisnika, ali i društvenom problemu)
- GA (anonimni kockari - klub samopomoći, bez obitelji, fokus isključivo na pojedincu)
- Rehabilitacija traje neograničeno dugo

Osnovna počela rada KLOK-a

- Stručno vođeni programi evaluacijski ne pokazuju znatno veću uspješnost u odnosu na grupe samopomoći u oporavku kockara
- Grupe samopomoći pomažu ovisniku da si sami pomognu
- Ne prosuđuju ih moralno, nego im pomažu u ljudskom i tehničkom smislu
- Ne hine autoritarnu nadmoć nad novopridošlim članom, već im otvoreno poručuju da su sami odgovorni za svoje ponašanje, da sami izabiru put kojim će njihov život dalje krenuti (i da samo snose posljedice tog izbora)
- Ne bave se promjenom drugih, već sebe

Osnovna počela rada KLOK-a

- Kockari mogu biti neodlučni po pitanju uključenja u neki od programa, ali programi oporavka ne smiju biti neodlučni prema kockarima
- Oporavak kockara je uspješan samo ako je dugotrajan, stoga, da bi programi oporavka bili djelotvorni, moraju trajati primjereno dugo
- Da bi bilo učinkovito, liječenje kockara ne mora biti nužno i dragovoljno
- Apstinencija kao pitanje života ili smrti
- Gdje nema volje, nema ni puta
- Kockar se želi riješiti ružnih posljedica svoje ovisnosti, ali ne i kockanja samog

Osnovna počela rada KLOK-a

- Bezuspješni pokušaji obnove obrasca “kontroliranog kockanja”
- Poricanje činjenice ovisnosti-ključna odredba bolesti ovisnosti
- Očajanje nad samim sobom kao preduvjet oporavka
- Kroz očajanje i kajanje do pokore i oprosta
- Oporavak podrazumijeva apstinenciju, ali apstinencija ne podrazumijeva nužno i oporavak
- Konačna pobjeda nad kockanjem tek nakon višestrukih prethodnih poraza
- Kocku zamijeni sastancima i obiteljima koje se oporavljaju
- Apstinirati znači živjeti životom koji ne podržava kockanje
- Lako je prestati kockati, teško je ne kockati na duge staze

Odgovornost za provođenje tretmana

- značajan javno zdravstveni problem
- sam čovjek s problemom
- društvo i političari
- industrija igara na sreću
- obitelji s problemom
- stručni djelatnici

Odgovornost za provođenje tretmana

- Sami kockari moraju, kao značajan dio vlastite rehabilitacije i izmjene sustava vrijednosti, kroz financijski doprinos i volontersko djelovanje, doprinijeti razvoju sustava tretmana problema i poremećaja povezanih s kockom.

KLOK-Klub ovisnika o kocki

- Počeo s radom dana 26. rujna 2007. godine
- Adresa: Rudeška c. 71, Zagreb
- Termin: srijeda 19.30-21.30 h
- II klub "Siget", Aleja pomoraca 17
- Termin: utorak 19-21 h
- III klub "Savska I", Savska 166
- Termin: ponedjeljak 19-21 h
- IV klub "Savska II", Savska 166
- Termin petak 19-21 h

www.kockanje.info

Posjetite web-stranice i uključite se u njihov razvoj
svojim pitanjima i komentarima